Rättshjälp

Sverige

1 Vilka kostnader uppstår vid en rättegång och vem måste som regel betalar dem?

I Sverige är själva domstolsförfarandet gratis med undantag för en ansökningsavgift som f.n. uppgår till
2 800 SEK (ca 265 EURO). För mål där tvisteföremålets värde inte överstiger 24 150 SEK (2 270 EURO) är ansökningsavgiften 900 SEK (85 EURO).
Om du beviljas rättshjälp betalar staten ansökningsavgiften.

2 Vad exakt är rättshjälp?

I tvistemål (civilmål) finns följande former av rättsligt bistånd:
• Rådgivning
• Rättshjälp
Båda formerna regleras i rättshjälpslagen (1996:1619).

3 Har jag rätt till rättshjälp?

Rådgivning

Alla - fysiska personer, föreningar, företag m.fl. - kan få rådgivning i alla rättsliga angelägenheter.
Rådgivning kan lämnas av en advokat eller biträdande jurist på en advokatbyrå. Rådgivning kan lämnas i upp till två timmar och kan delas upp på flera tillfällen. För rådgivningen tas en avgift ut. Den uppgår f.n. till
1 802,50 SEK (ca. 170 EURO) per timme. Om den som får rådgivning inte har tillräckliga ekonomiska medel kan avgiften reduceras till hälften. Barn som får rådgivning behöver vanligtvis inte betala någon avgift. Om avgiften reduceras, får den advokat eller jurist som lämnat rådgivning det resterande beloppet från staten.

Rättshjälp

Rättshjälp är endast tillgänglig för fysiska personer, dvs. bolag och föreningar m.fl. kan inte få sådant bistånd. I vissa situationer kan även dödsbon vara berättigade till rättshjälp. Medborgare från samtliga EU-medlemsstater är likställda med svenska medborgare i fråga om rätt till rättshjälp.
Rättshjälp kan beviljas i de flesta rättsliga angelägenheter (se vidare under fråga 4).
För att rättshjälp ska kunna beviljas måste vissa villkor vara uppfyllda.
Du måste ha fått rådgivning under minst en timme.
Du får inte ha en inkomst som överstiger en ekonomisk tröskel som f.n. uppgår till 260 000 SEK
(ca 24 500 EURO). När sökandens inkomst beräknas beaktas hela den ekonomiska situationen.
T.ex. tas hänsyn till underhållskostnader för barn, förmögenhet och skulder.
Du ska vara i behov av juridiskt biträde utöver rådgivning och detta behov kan inte tillgodoses på annat sätt.
Med hänsyn till angelägenhetens art och betydelse, tvisteföremålets värde och omständigheterna i övrigt ska det bedömas som rimligt att staten bidrar till kostnaderna.
Om du har - eller borde ha haft - en rättsskyddsförsäkring ska den användas i första hand.
Se den digitala guiden på https://www.domstol.se/amnen/rattshjalp/behover-du-rattshjalp/har-du-ratt-till-rattshjalp/ />
Det finns även en guide som hjälper dig att själv räkna ut om du kan ha rätt till rättshjälp med hänsyn till ditt ekonomiska underlag, se
https://www.domstol.se/amnen/rattshjalp/behover-du-rattshjalp/rakna-ut-ditt-ekonomiska-underlag/

4 Beviljas rättshjälp för alla typer av rättegångar?

Rådgivning

Som nämnts ovan under fråga 3 kan rådgivning lämnas i alla rättsliga angelägenheter.
Information och råd kan t.ex. ges i följande frågor:
Regler som gäller äktenskap och andra former av sammanboende
Regler för äktenskapsskillnad
Underhållsbidrag
Testamente och arv
Köp och avtal

Rättshjälp

Som nämnts ovan under fråga 3 kan rättshjälp beviljas i de flesta rättsliga angelägenheter, men det finns några undantag. Rättshjälp kan t.ex. inte beviljas i angelägenheter där hjälp genom offentlig försvarare eller offentligt biträde kan komma i fråga. Om du har råkat ut för ett brott kan i vissa fall ett målsägandebiträde förordnas
(se lagen 1988:609 om målsägandebiträde). Ett målsägandebiträde är kostnadsfritt för brottsoffret. Bland målsägandebiträdets uppgifter ingår att hjälpa dig att föra talan om civilrättsliga anspråk med anledning av brottet, t.ex. skadestånd. Om det har förordnats ett målsägandebiträde för dig kan du inte samtidigt beviljas rättshjälp.
I vissa fall krävs det särskilda skäl för att rättshjälp ska kunna beviljas. Som exempel kan anges angelägenheter som ska behandlas utomlands eller angelägenheter där värdet av det som yrkas inte uppenbart överstiger 24 150 SEK (ca 2 270 EURO).

5 Finns det särskilda förfaranden för nödsituationer

Det finns inget särskilt förfarande för situationer som kräver omedelbar behandling av en rättshjälpsansökan. Däremot följer det av allmänna processrättsliga principer att ett mål eller ärende ska avgöras så snabbt som möjligt.

6 Var finns ansökningsformulären för rättshjälp?

Domstolsverket har tagit fram en enkel ansökningsblankett med upplysningar om hur denna ska fyllas i. Blanketten finns tillgänglig hos både Rättshjälpsmyndigheten och domstolarna.

7 Vilka handlingar ska bifogas en ansökan om rättshjälp?

Som nämnts under fråga 6 tillhandahåller bl.a. Domstolsverket en enkel ansökningsblankett som också innehåller upplysningar om hur den ska fyllas i. För vidare information går det bra att kontakta Domstolsverket.

En rättshjälpsansökan skall bl.a. innehålla uppgifter om den rättsliga angelägenhet som ansökan avser, om angelägenheten kan komma att behandlas utomlands, om rådgivning har lämnats i angelägenheten, om du har eller har haft en rättsskyddsförsäkring som omfattar angelägenheten samt uppgifter om dina ekonomiska och andra förhållanden.

Något krav på att andra dokument ska bifogas finns inte. Det kan dock vara lämpligt att bifoga tillgängliga handlingar för att på så sätt styrka de uppgifter som lämnas.

8 Var ska ansökan om rättshjälp lämnas in?

Rättshjälpsansökan ska skickas in till den domstol eller myndighet som är behörig att pröva din ansökan om rättshjälp.

Om ett mål eller ärende rörande den rättsliga angelägenheten pågår vid domstol så är det den domstolen som ska pröva rättshjälpsansökan. I annat fall är det Rättshjälpsmyndigheten som fattar beslut om rättshjälp ska beviljas eller inte.

9 Hur tar man reda på om man har rätt till rättshjälp?

Rättshjälpsmyndigheten eller den domstol som prövar din ansökan om rättshjälp kommer att underrätta dig skriftligt om det beslut som myndigheten respektive domstolen har fattat.

10 Vad bör jag göra om jag har rätt till rättshjälp?

Om du beviljas rättshjälp utses samtidigt ett rättshjälpsbiträde. För vidare information bör du därför vända dig till honom eller henne.

11 Vem väljer advokat om man har rätt till rättshjälp?

Till rättshjälpsbiträde kan förordnas en advokat, biträdande jurist eller någon annan som är lämplig för uppdraget. Om du själv har föreslagit någon lämplig person skall han eller hon förordnas om det inte medför avsevärt ökade kostnader eller det i övrigt finns särskilda skäl mot det.

12 Täcker rättshjälpen alla rättegångskostnader?

När rättshjälp har beviljats betalar staten följande kostnader.

Ersättning till rättshjälpsbiträde för arbete i högst 100 timmar, om inte domstol beslutar annat.

Skäliga kostnader för bevisning i allmän domstol och Arbetsdomstolen.

Kostnader för utredning som är skäligen påkallad för att ta tillvara din rätt, till en kostnad om högst
10 000 SEK (ca 942 EURO).

Kostnader för medlare enligt 42 kap. 17 § rättegångsbalken.

Ansöknings-, tilläggs- och expeditionsavgifter samt kostnader för verkställighet.

Kostnader som inte täcks av rättshjälpen får du däremot svara för själv. Det finns dock möjlighet att få ersättning för dessa kostnader av din motpart för det fall du vinner målet.

Om du beviljas rättshjälp ska du bidra till kostnaderna genom att betala en rättshjälpsavgift. Denna avgift består av en procentuell andel av kostnaderna för ditt rättshjälpsbiträde. Avgiftssystemet innehåller sex nivåer, beroende på din inkomst, vilka är uttryckta i fasta krontalsintervaller. Procentsatserna för de olika intervallerna varierar mellan två och 40 procent. Vilket intervall du placeras i och därmed vilken procentsats som du ska betala bestäms med utgångspunkt i ditt ekonomiska underlag. Beräkningen av detta underlag grundar sig på din årsinkomst, din försörjningsbörda och dina förmögenhetsförhållanden. Rättshjälpsavgiften ska du betala fortlöpande till ditt rättshjälpsbiträde allteftersom kostnaderna uppstår.

13 Vem står för övriga kostnader, om man bara har rätt till begränsad rättshjälp?

Om du beviljas rättshjälp innebär det att du har tillgång till alla de förmåner som det svenska rättshjälpssystemet inkluderar (se ovan under fråga 12). Det är alltså inte möjligt att beviljas rättshjälp endast till en viss del.

Däremot finns det vid sidan av rättshjälpssystemet en möjlighet att få ekonomiskt bistånd för vissa kostnader i samband med en rättegång, nämligen kostnader för resor till domstol och kostnader för ett vittne man åberopat. Således kan du, om du är part i ett mål eller ärende och har kallats att inställa dig till en förhandling vid domstol, få kostnader för **resa och uppehälle** betalda av staten om det bedöms som skäligt (11 kap. 6 § rättegångsbalken). Vidare kan staten, om det är skäligt m.h.t. dina ekonomiska förhållanden, betala **ersättning till ett vittne** för nödvändiga kostnader för resa, uppehälle och tidsspillan (36 kap. 24 § rättegångsbalken). Möjligheten att få ersättning för kostnader för resa och uppehälle i samband med inställelse till förhandling vid domstol omfattar inte juridiska personer.

14 Omfattar rättshjälpen även överklaganden?

Ja, men ersättning till rättshjälpsbiträdet omfattar arbete i högst 100 timmar. Om 100 timmar har lagts ned redan i första instans täcks alltså inte processen i högre instans.

15 Kan rättshjälpen dras in innan rättegången avslutas (eller till och med återkallas efter rättegångens slut)?

När den rättsliga angelägenheten anses avslutad ska rättshjälpen naturligtvis upphöra. Som regel ska rättshjälpen också upphöra om ditt rättshjälpsbiträde har arbetat i 100 timmar. Domstol kan dock besluta att rättshjälpen får fortsätta.

I vissa fall ska rättshjälpen även upphöra i förtid. Så är t.ex. fallet om du inte betalar din rättshjälpsavgift eller om du har lämnat oriktiga uppgifter och rättshjälp inte skulle ha beviljats om riktiga uppgifter hade lämnats. Ytterligare ett exempel på när rättshjälpen ska upphöra i förtid är om ditt rättshjälpsbiträde har arbetat i 100 timmar och en domstol inte har fattat beslut om att rättshjälpen får fortsätta.

16 Går det att överklaga ett avslag av en rättshjälpsansökan?

Ja. Du har rätt att överklaga ett beslut om att rättshjälp inte beviljas. Om det är en domstol som har fattat beslutet överklagas detta på samma sätt som gäller för andra beslut. I samband med att domstolen skriftligen underrättar dig om beslutet ges även upplysningar om hur man överklagar detta. Om det i stället är Rättshjälpsmyndigheten som har fattat beslutet får detta överklagas till Rättshjälpsnämnden.

Ytterligare information

För ytterligare information om det svenska rättshjälpssystemet samt för beställning av ansökningsblanketter kan du vända dig till Domstolsverket på följande adress:

Domstolsverket
SE-551 81 JÖNKÖPING
https://www.domstol.se/amnen/rattshjalp/
Tfn. +46 36 15 53 00

Senaste uppdatering: 01/03/2022

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar

sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.